

Samrådsnotits om miljøcentre samt natur- og miljøovervågning

Samrådsspørgsmål G stillet af Per Clausen:

"Vil ministeren redegøre for, hvordan antallet af ansatte i de lokale miljøcentre kan reduceres fra 578 til 490, uden at det får negative konsekvenser for miljøovervågningen i Danmark?"

Samrådsspørgsmål F stillet af Torben Hansen:

"Vil ministeren redegøre for det præcise omfang af de nye omfattende besparelser i miljøcentrene de kommende år samt for konsekvenserne heraf for miljøovervågningen samt for gennemførelsen af såvel vandrammedirektivet som habitatdirektivet?"

SVAR:

Miljøministeriet har i forbindelse med kommunalreformen som bekendt overtaget en række miljøopgaver fra amterne og videreført dem i statsligt regi. Der er oprettet syv nye statslige miljøcentre, der løfter de fleste faglige opgaver, mens en række administrative og styringsmæssige funktioner er samlet i Miljøministeriets centrale institutioner og medarbejderne altså er flyttet med ind centralt.

Indledningsvist vil jeg gerne fremhæve den store indsats medarbejderne har lagt i, at få de nye miljø-

centre godt fra start og sikre, at kommunalreformen skal lykkes. Det er en kæmpe udfordring at sikre, at opgaverne bliver løst samtidig med, at man skal implementere en så stor strukturel reform – og den udfordring er faktisk blevet løftet rigtigt flot.

Den seneste statusopgørelse viser da også, at miljøcentrene, når man ser bort fra havtogter aflyst pga. dårligt vejr, stort set er lykkedes med at tilrettelægge og gennemføre den altovervejende del af overvågningsaktiviteterne i 2007. Det er godt gået parallelt med den store opgave med at etablere miljøcentrene og overtage amternes overvågningsopgaver.

Der spørges så til de kommende års effektiviseringer på de opgaver, der er overtaget fra amterne. Jeg vil gerne nævne, at det ikke er nyt stof, at der skal effektiviseres. Effektiviseringsgevinsterne har fra starten været en del af målet med kommunalreformen og er allerede indbudgetteret på finansloven for 2007.

Som led i kommunalreformen har regeringen, på tværs af ministerområderne, indlagt en række effektiviseringskrav på opgaver, der samles fra amtsniveau til statsniveau. Når den hidtidige amtslige opgavevaretagelse er samlet fra 16 amtslige enheder til ét statsligt system er der som hovedregel lagt et årligt effektiviseringskrav på 5 % ind i 2008 til 2010.

Sådan har rationalet været på miljøområdet og sådan har rationalet været på øvrige områder, hvor amternes opgaver er overgået til staten – når

Transportministeriet har oprettet lokale vejdriftscentre, når Beskæftigelsesministeriet har oprettet nye jobcentre osv.

Når opgaver samles fra 16 amtslige enheder til staten er der gevinster at hente som følge af, at antallet af enheder reduceres. Der er også opgavesynergier forbundet med, at indsatsen ensrettes over hele landet og at behovet for koordinering med staten bortfalder. På en række af Miljøministeriets områder skal der således ikke længere forhandles mellem amts- og statsniveauet om opgavevaretagelsen. Det gælder f.eks. forhandlingerne med amterne om miljø- og naturovervågningen og prisen for denne, forhandlinger med amterne om indholdet af vejledninger osv.

Man skal i øvrigt huske på, at kommunalreformsopgaverne ikke er det eneste område i staten, der bliver mødt med effektiviseringskrav. Effektiviseringskravet på 5 % årligt skal sammenlignes med det helt generelle statslige effektiviseringskrav på 2 % årligt, der er gældende for langt størstedelen af statens opgaver. Et effektiviseringskrav, der har været gældende under skiftende regeringer og som dels opfylder behovet for løbende at kunne målrette statens indsats på nye områder og dels opfylder befolkningens generelle forventning om, at staten varetager sine opgaver på en effektiv og prisbevidst facon.

Torben Hansen har udbedt sig de præcise bevillinger til miljøcentrene i de kommende år.

Den samlede kommunalreformbevilling vil blive fordelt endeligt mellem miljøcentrene og miljøministeriets centrale institutioner på finanslovsændringsforslaget med henblik på at blive vedtaget som en del af finansloven for 2008. Der kan derfor forekomme mindre ændringer, men som budgettet foreligger i øjeblikket, er bevillingen til miljøcentrene i størrelsesordenen 390 mio. kr. i 2007 faldende til ca. 330 mio. kr. i 2010. Effektiviseringen på miljøcentrene svarer altså ca. til 5 procent årligt.

Den præcise budgettering af *årsværksfordelingen* på miljøcentrene drøftes også internt i Miljøministeriet og vil blive fastlagt endeligt på ændringsforslaget for finanslov08. Der nævnes i samrådsspørgsmålet fra Per Clausen, at årsværksantallet skal reduceres fra 578 til 490. Spørgeren refererer i den forbindelse til et foreløbigt, internt papir fra juni måned om budgetlægningen på miljøcentrene. I øjeblikket er billedet, at årsværkstallet i 2010 vil være 507 i stedet for 490. De nærmere kriterier for fordelingen mellem områder og centre af de sidste årsværk udestår fortsat.

Det er dog ikke kun miljøcentrene, der varetager opgaver overtaget fra amterne. Miljøministeriets centrale institutioner løser også en del af de opgaver, som tidligere lå hos amterne.

Ved overtagelsen af opgaverne fra amterne er arbejdet naturligvis søgt tilrettelagt så effektivt og rationelt som muligt – det har vi gjort i 2007, og det vil vi også gøre i årene fremover. Det betyder, at miljøcentrene løfter de fleste faglige opgaver, mens de

flESTE administrative og generelle, tværgående funktioner er samlet i Miljøministeriets centrale institutioner. Der er således i 2007 102 årsværk, der er overtaget fra amterne og som er placeret i ministeriets centrale institutioner.

Det er netop gjort for at kunne udnytte de stordriftsfordele, der er ved at reducere antallet af enheder fra 14 amter til ét statsligt system. Helt konkret udnyttes de synergieffekter, der er ved at samle f.eks. lønudbetaling, regnskabsførelse, IT-drift osv i ministeriets Center for Koncernforvaltning, ved at samle metodeudviklingen for grundvandskortlægningen i GEUS Vest og visse databaser i DMU. Derudover er der samlet planlægningsopgaver i den nye By- og landskabsstyrelse og naturgenopretningsopgaver i Skov- og Naturstyrelsen.

Herudover er der nogle betjentfunktioner og telefonomstillingsopgaver, hvor medarbejderne rent organisatorisk refererer til det centrale Center for Koncernforvaltning, men hvor de fysisk er placeret decentralt og betjener miljøcentrene ude i landet. I øjeblikket er det ca. 13 årsværk, der ikke tæller med i miljøcentrenes årsværkstal, men arbejder på miljøcentrene.

Endelig er der iværksat en række konkrete initiativer med henblik på, at opgavevaretagelsen på miljøcentrene kan løftes rationelt. Oprettelsen af By- og Landskabsstyrelsen pr. 1. oktober er sket for at sikre, at miljøcentrene har et enstrengt ophæng i Miljøministeriet og, at de tillægges et stærkt ledelsesmæssigt fokus.

Samlet set er der altså en lang række *administrative* stordriftsfordele, som er grundlaget for, at det er muligt at effektivisere uden, at det går udover miljø og natur.

Det er forudsat, at de kommende års rationaliseringer i miljøcentrene kan håndteres ved naturlig afgang, samt at miljøbeskyttelsen sikres på et niveau svarende til amternes forvaltning. Fra tidligere drøftelser her i udvalget burde alle være bekendt med, at "*samme miljøbeskyttelsesniveau*" ikke betyder, at vi bare bevidstløst fortsætter alle amternes aktiviteter. Opgaver falder bort og nye kommer til.

Når de *samlede* årlige miljøovervågningsresultater hidtil er blevet afrapporteret har det været vidt forskelligt, hvordan det er sket fra amt til amt. Det har ofte været tilfældet, at de faglige medarbejdere i det enkelte amt har udarbejdet hver deres rapport til hver deres amtsråd, men samtidig har det været nogle amter, der ikke har prioriteret opgaven og hvor der derfor slet ikke er lavet en samlet afrapportering. Fremover bliver der lavet én samlet statslig afrapportering, der gælder for hele landet.

Det samme har været tilfældet med amternes rapportering af *delprogrammerne* i overvågningen. Amternes forskellige ambitionsniveau har haft betydning for, hvordan der er blevet afrapporteret. Ét eksempel er, at der ifbm delprogrammet for overvågning af søer er blevet udarbejdet ikke mindre end 23 rapporter i 2004, hvor indholdet og form har været forskelligt afhængigt af amternes ambitionsni-

veau. Fremover bliver det lavet én samlet statslig afrapportering, der gælder for hele landet.

Der er også taget et stort skridt for at forbedre data om miljø og natur. Ved et oprette og udvikle Danmarks Miljøportal kan vi blandt andet sikre, at data fra overvågningen fremover vil blive samlet i færre og bedre databaser. Og der gives samtidig nem og hurtig adgang til miljø- og naturdata for de myndigheder, der har brug for data. Her spares der altså tid for medarbejderne.

Et tredje eksempel er, at man vil kunne effektivisere anvendelsen af den skibsflåde, der kræves til overvågningen. Det er klart, at når staten fremover alene koordinerer det samlede behov for sejlads i hele Danmark, kan man arrangere arbejdstilrettelæggelsen bedre end når amterne har haft ansvaret for forskellige farvande og skibe. Miljøministeriet vil i den kommende tid undersøge mulighederne for yderligere at optimere driften på dette område.

Herudover arbejdes der aktivt med at styrke det faglige miljø og samarbejde på tværs af centene. Det handler om at sikre planlægning, kapacitetsudnyttelse og ressourceallokering på tværs.

For eksempel er der oprettet kompetencecentre for miljøcentrenes industrigodkendelser, dvs. at ét center har særlig viden om jern- og metalvirksomheder, mens et andet har særlig viden om fødevarevirksomheder osv.

Et andet eksempel er, at de specialiserede GIS-kompetencer er samlet hos Kort- og Matrikelstyrelsen, samt – som tidligere nævnt – at metodegrundlaget for grundvandskortlægningen fremover koordineres fra GEUS Vest.

Endelig er der et stærkt fokus på, at kompetencerne i miljøcentrene matcher behovene – også i fremtiden. Det skal bl.a. sikres med ressourcer til efteruddannelse. Kort sagt: En lang række rationelle forbedringer, der affødes af forsøget på at bruge den nye situation til smartere måder at løse opgaverne på.

Per Clausen spørger konkret til natur- og miljøovervågningen. Jeg orienterede i maj 2007 Folketinget om, hvordan overvågningsprogrammet er behovsstyret, og at der i 2007 er afsat 275 mio. kr. til overvågning.

2007 er for overvågningen et overgangså, hvor de nye strukturer, samt det tilpassede overvågningsprogram har skullet implementeres. Der er også i 2007 etableret et overvågningssekretariat i Miljøministeriet, som har til formål at koordinere og udvikle overvågningsprogrammet til de aktuelle behov og politiske prioriteringer.

Arbejdet med at optimere overvågningsprogrammet vil fremover foregå på 3 fronter: *For det første* effektivisering – dvs. at udnytte de muligheder, der ligger i, at samle amternes overvågningsopgaver i staten.

For det andet analyseres de kommende års overvågningsbehov og overvågningsprogrammet tilpasses til disse. Overvågningsprogrammet skal i de kommende år blandt andet målrettes miljømålsloven. Det sker ved at programmet dimensioneres til dels at give dokumentation til de næste basisanalyser og dels til at dokumentere effekterne af vandplanerne og Natura2000-planerne, således at der foreligger et grundlag for udarbejdelse af næste generation af planerne. Herudover skal der fortsat sættes fokus på at tilpasse overvågningen, så der ikke måles efter stoffer, der ikke forekommer eller lignende.

Altså når vi begynder at høste stordriftsfordelene ved at samle overvågningsopgaverne i miljøcentre – og integrere overvågningen og planlægningen ift. miljømålsloven – så vil det bidrage til at overvågningen vil kunne gennemføres mere målrettet og effektivt i 2008 og fremover.

For det tredje gennemføres udviklingsprojekter med henblik på at forbedre programmet ved at inddrage f.eks. ny teknologi og øget brug af modeller. Det handler helt konkret om, at vi har en meget omfattende vidensbase på baggrund af den hidtidige overvågningsindsats. Denne vidensbase kan anvendes som input til en eventuel øget anvendelse af modeller i overvågningsarbejdet. Potentialet ved brugen af modeller kan være, at man kan klare sig med færre prøver. Det handler simpelthen om at udnytte de muligheder teknologien giver for at gøre arbejdet på en smartere og mindre ressourcekrævende vis.

En analogi kan vel være den måde landbrugsmaskiner også har mindsket behovet for arbejdskraft på landet eller den måde skovmaskiner har rationaliseret arbejdet i skovbruget. Og her er vi tilbage ved min pointe om, at vi ikke bevidstløst skal fortsætte amternes hidtidige aktiviteter på alle områder.

Fra december-samrådet erindrer jeg, at DHI lige havde haft foretræde for udvalget. På den baggrund var udvalget meget positivt indstillet overfor muligheden for at udnytte ny viden, samt modeller i arbejdet med at overvåge natur og miljø. Det glædede mig, at der var bred opbakning i udvalget til, at staten går denne vej og undersøger potentialet for en bedre ressourceudnyttelse gennem modelanvendelse i overvågningen.

Miljøministeriets overvågningssekretariat har derfor igangsat en proces, hvor den nuværende anvendelse af modeller belyses, de internationale erfaringer gennemgås og der afholdes en workshop, hvor konsulenter, forskere og interesseorganisationer kan komme med bud på forskellige former for ny teknologi, som kan inddrages i overvågningen.

Processen skal primo 2008 munde ud i en rapport, der kortlægger mulighederne for yderligere at integrere modeller i overvågningen.

Endelig spørges der til, om udviklingen på miljøcentre har konsekvenser for gennemførelse af Vandrammedirektivet og Habitatdirektivet. Svaret

er, at Miljøministeriet har lagt vægt på, at miljø- og naturovervågningen udvikles efter retningslinierne i direktiverne.

Desuden omprioriteres der i forhold til amternes hidtidige opgavevaretagelse, så planlægningen integreres med den fremtidige beskyttelse efter kravene i direktiverne om netop miljø og naturovervågningen.

Konkret betyder det, at overvågningen målrettes så den bedst muligt understøtter kadencen i arbejdet med vandplaner og natura2000 planer. Dvs. at i begyndelsen af en planperiode, er der større behov for overvågning, fordi de indsamlede data skal udgøre det dokumentationsmæssige *grundlag* for at fastlægge den kommende generation af vandplaner og Natura2000-planer. Umiddelbart før planerne skal foreligge, er der derfor mindre fokus på overvågningen og øget fokus på at udarbejde de *konkrete* planer.

Samlet set er det derfor min vurdering, at den løbende revision af overvågningsprogrammet i de kommende år baseret på ovenstående initiativer og udviklingsprojekter vil resultere i, at overvågningsprogrammet fremover lever op til de fremtidige behov og forpligtelser på en effektiv og målrettet måde.